

Dolní Rožínka

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Bystřice nad Pernštejnem

Nadmořská výška: 502 m n. m.

Počet obyvatel: 569

Adresa URL: www.dolni-rozinka.cz

Okres: Žďár nad Sázavou

GPS souřadnice: 49.477010N, 16.210466E

První pís. zmínka: 1459 (565 let)

PSČ: 592 51

Historie obce Dolní Rožínka

Nejstarší jistá písemná zmínka o Dolní Rožínce pochází z roku 1353. Majetek postupně střídal drobné vlastníky a až v roce 1503 odkoupil celou obec Vilém z Pernštejna. Vlastnictví obce Pernštejnem netrvalo dlouho, již v roce 1589 ji Jan z Pernštejna zastavil a v roce 1596 prodal. Majetek postupně přecházel na další majitele.

V roce 1731 jej koupil Arnošt Matyáš Mitrovský z Nemyšle a v držení hrabat Mitrovských zůstala většina objektů a pozemků až do roku 1945. V té době bylo dolnoroženecké panství přirozeným spádovým střediskem.

Tvrz v Dolní Rožínce je poprvé písemně doložena z let 1459 a 1503. Byla přestavěna na zámek, o kterém jsou první písemné zmínky z roku 1670. Zámek je jednoduchá stavba čtvercového půdorysu. K jeho největšímu rozkvětu došlo v letech 1781–1799 za panství Jana Nepomuka Mitrovského, který byl příznivcem osvícenství a vtiskl svými úpravami historické části Dolní Rožínky podobu, která přetrvala dodnes. Centrem úprav byl zámek s hospodářskými budovami a zámeckým parkem. Zámek byl přestavěn a rozšířen na dvoupatrovou budovu se čtyřmi křídly. Dominuje mu barokní vížka s cibulí a rodovým heslem Mitrovských v průčelí do parku Aeternus, quia purus /Věčný, protože čistý/. V roce 1808 zachvátil zámek a zámecký dvůr obrovský požár, ale stavby byly znovu obnoveny. Nyní je v zámku umístěn II. stupeň základní školy.

Tehdejší park s bazénkem a stříženými záhony květin přetvořil Jan Nepomuk Mitrovský v klasicistní anglický park. Od zámku se hvězdovitě rozbíhaly cesty vroubené stromořadími k jednotlivým stavbám v okolí. Na severovýchodním okraji obce byl zřízen lesopark Templ s anglickou lázní, egyptským obeliskem (symbolem vědy a společenství), potůčkem s umělými kaskádami a pohřební kaplí /chrámek osvícenství/. Současná podoba kaple s osmi sloupy s egyptskými hlavicemi pochází pravděpodobně až z poloviny 19. století.

Na jihozápadě obce, v lesíku zvaném Jivina, byl rybník a stavba, dnes považována za umělou zříceninu kaple. Dá se však také předpokládat, že celá stavba připomíná niku, typický prvek osvícenských zahrad a parků. V okolí byly rozmístěny dřevěné romantické stavby, které se nedochovaly.

Významným mezníkem v rozvoji obce byl objev ložiska uranové rudy v 50. letech. V roce 1954 se začalo v okolí Rožínky s geologickým průzkumem a o dva roky později zde bylo nalezeno jedno z největších uranových ložisek, ze kterého se celkem vytěžilo 14 miliónů tun uranové rudy a těží se i nadále. Vlivem rozvoje těžby doznala Dolní Rožínka další etapy rozvoje, které vtiskly obci současnou podobu. Bylo postaveno celé sídliště s obchodním centrem, komplex ředitelství uranových dolů a v jihozápadní části obce areál závodu Dopravy a mechanizace a kovovýroby. Ráz obce je proto směsí historie a průmyslu.

